

Työehtosopimusten paikallinen sopiminen

Janne Makkula, Atte Rytönen, Rauno Vanhanen

Suomen työmarkkinoiden joustavuus

VÄITE

Joustomahdollisuuksia työehtosopimuksissa jo runsaasti käytettävissä

SELVITYS

Joustomahdollisuuksia vain vähän:

vain n. 10-20 yhdessä yli satasivuisessa työehtosopimuksessa

Järjestelmän ongelmia

Poikkeamis-
mahdollisuudet
merkitykseltään
vähäisiä

Joustot usein käytössä
vain
työnantajaliittoihin
kuuluviissa yrityksissä

Sopimusten tulkinta
hankalaa

Jäykkä, joustamaton ja perusoikeuksien kannalta kyseenalainen järjestelmä

Sopimisen puitteet

1

- Työlakien pakottavat säännökset

2

- TES:n määräykset palkoista ja muista työehdoista (tietyin poikkeuksin velvoittavia)

3

- Työlakien ja TES:ien säännökset joista voidaan poiketa työsopimuksella tietyissä rajoissa

4

- Työlakien säännökset joista voidaan poiketa valtakunnallisella TES:llä

Sopimisen puitteet

5

- TES:ssä poikkeamismahdollisuus lain säännöksestä on voitu siirtää paikallisesti sovittavaksi

6

- TES:ssä paikallisesti sovittavaksi siirretyistä asioista vain osassa sopiminen sallittua myös yleissitovuuden piirissä; TES itse ei kerro, missä asioissa

7

- Jos työlaissa sallitaan säännöksestä poikkeaminen työsopimuksella, se ei kuitenkaan ole yleissitovuuden piirissä olevassa yrityksessä mahdollista, jos samasta asiasta on TES:iin otettu määräys, jossa poikkeaminen edellyttää paikallista sopimista

Keskeiset työlait

TYÖSOPIMUSLAKI

- ei juuri lainkaan mahdollisuuksia poiketa sopimalla

TYÖAIKALAKI

- mahdollistaa sopimuksella poikkeukset säännöllisen työajan järjestämisen osalta myös järjestäytymättömälle työnantajalle

VUOSILOMALAKI

- lähtökohtaisesti pakottavaa lainsäädäntöä

Työehtosopimusten yleissitovuus vähentää sovittavia määräyksiä entisestään

---

Työehtosopimusten sisällämät sopimusmahdollisuudet

Missä määrin paikallisen sopimisen mahdollistavia määräyksiä?

Selvitys:
KUUSI
ERI
ALAA

Elintarvikealan työehtosopimus

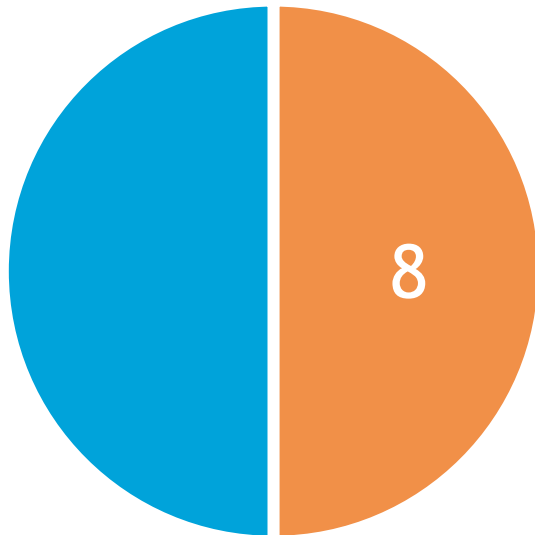

- 50 pykälää, neljä pöytäkirjaa ja seitsemän liitettä
- 107 sivua

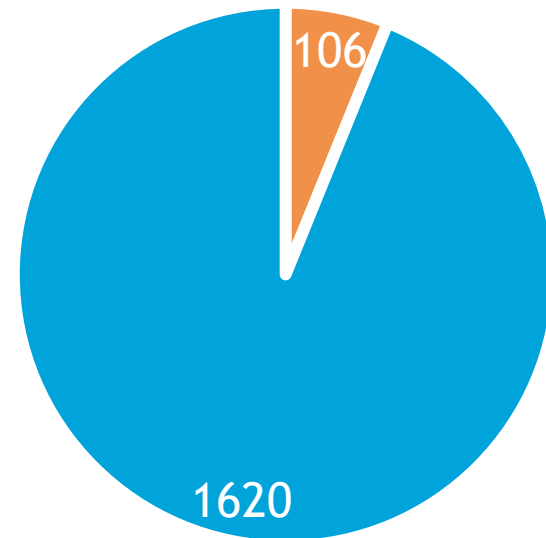
Elintarvikeala

Paikallisen sopimisen mahdollistavat määräykset, 16 kpl

- vain järjestäytyneen työnantajan käytössä

Alan yritykset, 1726 kpl

- järjestäytyneet
- järjestäytymättömät (näistä työnantajia keskimäärin 1/3)

Kaupan alan työehtosopimus

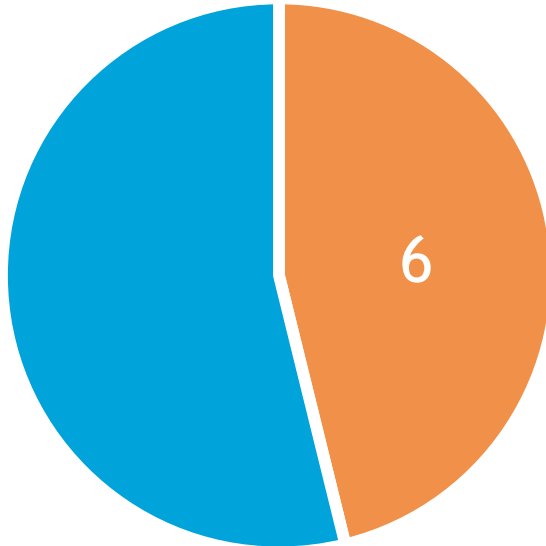

- 17 lukuun pykäliin jaettua lukua
- kuusi yksilöityjä työntekijäryhmiä koskevaa osiota
- kolme erillissopimusta sekä palkkaliite
- 160 sivua

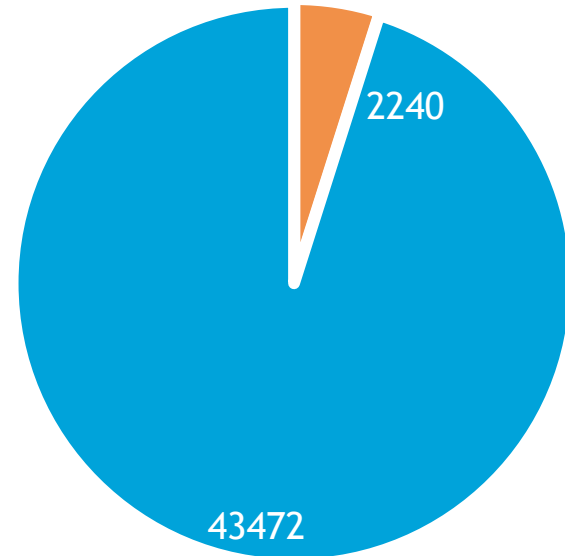
Kauppan ala

Paikallisen sopimisen mahdollistavat määräykset, 13 kpl

- vain järjestäytyneen työnantajan käytössä

Alan yritykset, 45 712 kpl

- järjestäytyneet
- järjestäytymättömät (näistä työnantajia keskimäärin 1/3)

Kiinteistöpalvelualan työehtosopimus

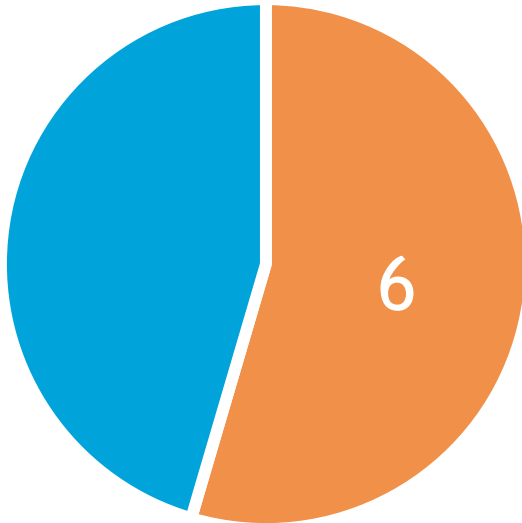

- 28 pykälää, 11 lukua
- kahdeksan erillistä sopimusta/liitettä
- 80 sivua

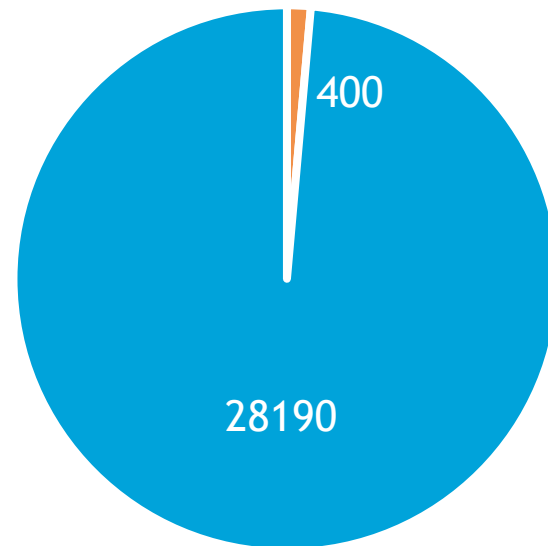
Kiinteistöpalveluala

**Paikallisen sopimisen
mahdollistavat
määräykset, 11 kpl**

- vain järjestäytyneen työnantajan käytössä

Alan yritykset, 28 590 kpl

- järjestäytyneet
- järjestäytymättömät (näistä työnantajia keskimäärin 1/3)

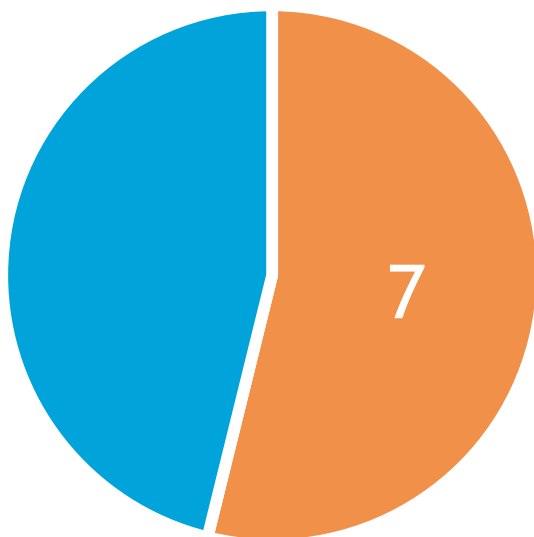
Matkailu- ja ravintola-alan työehtosopimus

- 43 pykälää
- 11 lukua ja alakohtaa
- kuusi erillistä pöytäkirjaa ja sopimusta sekä palkkaliitteet
- 158 sivua

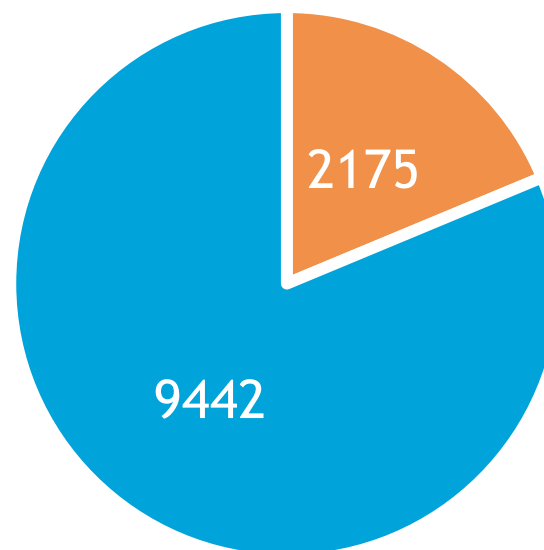
Matkailu- ja ravintola-ala

Paikallisen sopimisen mahdollistavat määräykset, 13 kpl

- vain järjestäytyneen työnantajan käytössä

Alan yritykset, 11 617 kpl

- järjestäytyneet
- järjestäytymättömät (näistä työnantajia keskimäärin 1/3)

Rakennusalan työehtosopimus

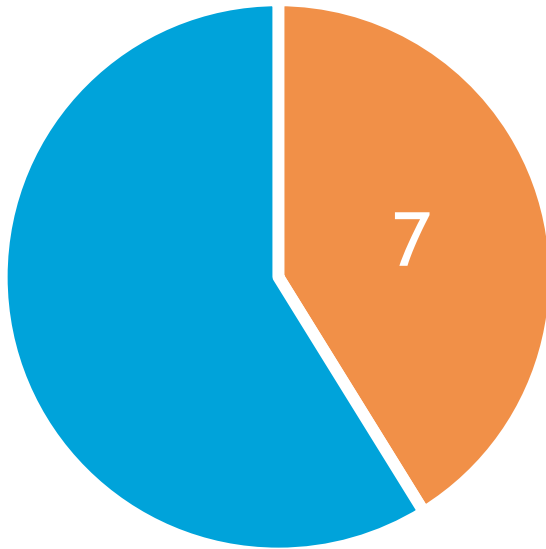

- 42 pykälää itse työehtosopimuksessa
- kokonaisuus koostuu 10 erilaisesta sopimuksesta
- 148 sivua

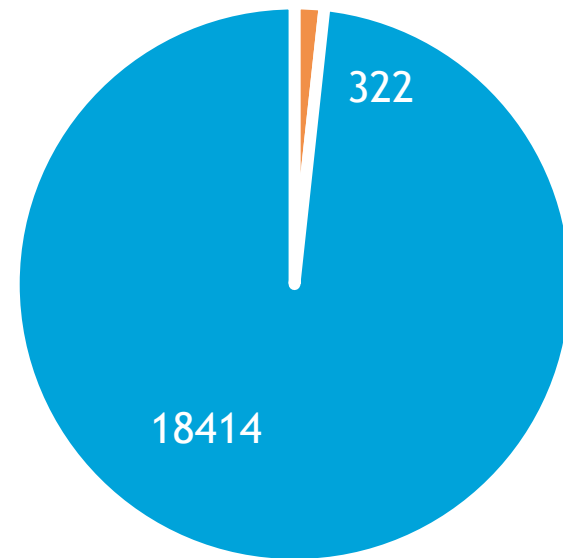
Rakennusala

Paikallisen sopimisen mahdollistavat määräykset, 17 kpl

- vain järjestäytyneen työnantajan käytössä

Alan yritykset, 18 736 kpl

- järjestäytyneet
- järjestäytymättömät (näistä työnantajia keskimäärin 1/3)

Teknolohiateollisuuden työehtosopimus

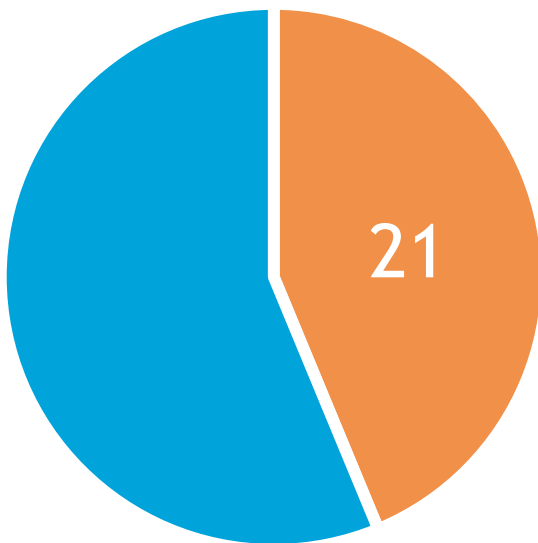

- 47 lukua jotka jakautuvat alalukuihin ja pykäliin
- 195 sivua

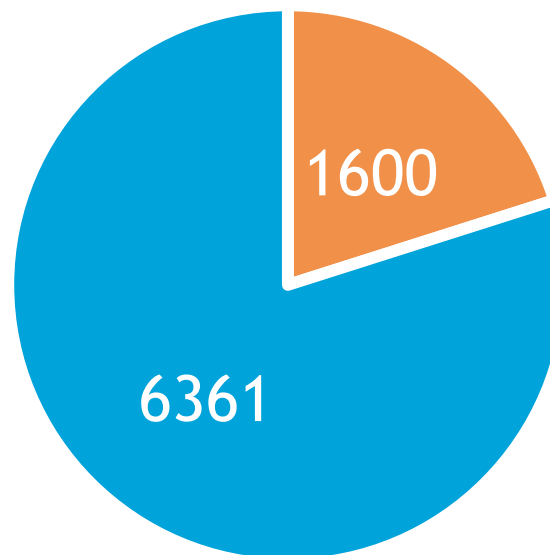
Teknolohiateollisuus

Paikallisen sopimisen mahdollistavat määräykset, 48 kpl

- vain järjestäytyneen työnantajan käytössä

Alan yritykset, 7 961 kpl

- järjestäytyneet
- järjestäytymättömät (näistä työnantajia keskimäärin 1/3)

**Millaisissa asioissa
paikallinen sopiminen on
mahdollista?**

Esimerkkejä paikallisesti sovittavista asioista

ruokailu- ja
lepotaukojen
pituus

palkan
maksuajankohta

säännöllisen
työajan
järjestelyt

vapaapäivänä
tehtävästä
työstä
sopiminen

lomarahan
maksutapa

vuorotyöhön
siirtymisen
ilmoitusaika

urakka-
hinnoittelut

liukuva työaika

ylityön
korvaaminen
vapaalla

työvuoro-
luettelon
laatimis-
ajankohta

Paikallinen sopiminen ei ole mahdollista

Palkankorotukset

Lomarahasta luopuminen

Pekkasvapaat

Vähimmäispalkat

Ylityö-
korvauksista luopuminen

Yhteenveto

- Mahdollisuudet poiketa sopimuksella merkitykseltään vähäisiä - ei voida vaikuttaa yrityksen kilpailukykyyn
- Yleissitovuuden piirissä tyypillisesti pieniä yrityksiä, joille paikallisen sopimisen mahdollisuudet olisivat erityisen tärkeitä

Yhteenveto

- Kysymys siitä, mitä työntekijöiden ja yrittäjän sallitaan yhdessä tekevän, jotta heidän tuottamansa tavarat ja palvelut kävisivät kaupaksi
- Kuinka paljon yhteiskunnan tulee rajoittaa työpaikoilla toimivien ihmisten päätösvaltaa asioissa, jotka vaikuttavat siihen, onko heillä töitä ja paljonko he tienaaavat
- Tällä hetkellä työpaikkojen oma päätösvalta on tarkasti rajoitettua

YRITTÄJYYS

LUO TYÖTÄ!
